

nationaal programma
gr^oningen

Een programma dat groeit

Afspraken over het Nationaal Programma Groningen

nationaal programma
gr^oningen

Een programma dat groeit

Afspraken over het Nationaal Programma Groningen

Inhoudsopgave

1 Inleiding	6	4 Uitvoering van het Nationaal Programma Groningen	34
2 Nationaal Programma Groningen in 2019	12	4.1 Lokale pijler	36
2.1 Lokale projecten	14	4.2 Thematische pijler	36
2.2 Thematische projecten	14	4.3 Programmabureau	37
2.3 Zorgprogramma: gericht op de toekomst	15	4.4 Ondersteuning programmabureau	37
2.4 Erfgoed: behouden en vernieuwen	16	4.4.1 Projectversneller	38
2.5 Leefbaarheid: steun voor bewonersinitiatieven	17	4.4.2 Extra handen in de uitvoering	38
2.6 Batch 1588	18	4.4.3 Loket beleid	38
2.7 Toekomstbeeld 2040	18	4.4.4 Ruimtelijk kwaliteitsteam	39
2.8 Ontwikkelen: elf programma's als bouwstenen van het Nationaal Programma Groningen	19	5 Monitoring en evaluatie	40
3 Organisatie Nationaal Programma Groningen	20	5.1 Monitoring en evaluatie van het proces	42
3.1 Inhoudelijke doelen Nationaal Programma Groningen	24	5.2 Monitoring en evaluatie van de inhoudelijke onderdelen	43
3.2 Lokale en thematische pijler	25	6 Financiën en planning	46
3.3 Programmaplannen als bouwstenen van het Nationaal Programma Groningen	27	6.1 Uitgangspunten financiële uitgaven Nationaal Programma Groningen	48
3.4 Financiering op basis van programmaplannen: programmakader	32	6.2 Planning	55
		7 Samenstelling bestuur Nationaal Programma Groningen	56

Inleiding

Groningen moet, met behoud van de eigen identiteit, een toekomstbestendig en leefbaar gebied blijven

Groningen is een unieke regio, die veel te bieden heeft. Het is er fijn wonen, werken en recreëren. Een bruisende, internationaal georiënteerde stad, omgeven door een eeuwenoud landschap met karakteristieke dorpen, ondernemende bedrijvigheid, en natuur: samen bieden stad en ommeland volop perspectief en kansen. Het Nationaal Programma Groningen wil die kansen verzilveren. Rijk en regio maken zich samen sterk voor een krachtige, duurzame toekomst voor Groningen en Nederland.

Goud in handen

De stad Groningen is vitaal en jong. Eigenzinnig en rijk aan cultuur. Innovatief en ondernemend. Na Amsterdam telt Groningen de meeste start-ups van Nederland. Gerenommeerde kennisinstituten als de Rijksuniversiteit Groningen, het UMCG en de Hanzehogeschool Groningen trekken studenten en wetenschappers van over de hele wereld. Rond de Eemsdelta groeit en bloeit de bedrijvigheid met twee havens en 150 bedrijven. Een sterk cluster, gespecialiseerd in energie en (agro)chemie. De regio als geheel kenmerkt zich door vele sterke MKB-bedrijven, bijvoorbeeld op het gebied van maakindustrie, scheepsbouw, een opkomende vrijetijdssector en steeds meer vernieuwende bedrijvigheid die overal in de provincie een plek weet te vinden. Al die factoren samen bieden talloze kansen. Zeker in combinatie met het eeuwenoude ommeland, met z'n bijzondere landschap en karakteristieke dorpskernen. Een combinatie van rust, ondernemerschap en ruimte. En in het noorden de Waddenzee, UNESCO Werelderfgoed. Groningen heeft goud in handen. Het Nationaal Programma Groningen biedt de regio perspectief en helpt Nederland vooruit bij de grote transities. Van fossiel naar duurzaam, van een lineaire naar een circulaire economie.

Perspectief

Hoe ziet dat perspectief voor Groningen eruit? We gaan toe naar een andere economie: arm aan CO₂, rijk aan technologie en 'datedagereven'. Groningen gaat hierin voorop. De regio wordt koploper op het gebied van digitalisering en energietransitie en is sterk in innovatie in agro, zorg en chemie. Grote windparken op zee in combinatie met de productie van groene waterstof jagen de opwekking van groene stroom aan en verduurzamen de chemie. De landbouw blijft innovatief vooroplopen en is door de inzet op kringlooplandbouw en natuurinclusiviteit niet alleen gericht op een goede opbrengst en een zuinig gebruik van grondstoffen en energie, maar ook op zo min mogelijk belasten van klimaat, milieu en natuur. De landbouw draagt zo bij aan economie, versterking van biodiversiteit en leefbaarheid. Ontwikkelingen in autonoom vervoer, ondersteund door 5G, zorgen voor kortere reistijden over het spoor en de weg, door het water en de lucht.

Stad en Ommeland zijn goed met elkaar verbonden: wonen en werken is overal in de provincie mogelijk met verschillende woonmilieus die elkaar aanvullen. In de dorpen is het fijn wonen. Moderne voorzieningen passen naadloos in het waardevolle Groningse landschap en bij het culturele erfgoed. De inwoners zijn tevreden over hun woonomgeving en leven gezonder. De voorzieningen in de stad zijn goed bereikbaar en het omliggende landschap is aantrekkelijk voor inwoners, rustzoekers en stedelingen.

Starten en verder groeien

Het werken aan dit perspectief geeft energie en maakt velen enthousiast. Zo'n 250 mensen spraken de laatste maanden over de kansen voor de regio. Ze gingen in gesprek met de kwartiermakers van het Nationaal Programma Groningen, maar vooral ook met elkaar. Het waren heel verschillende mensen: van actieve inwoners en professionals in zorg en onderwijs tot raads- en Statenleden, bestuurders van maatschappelijke instellingen, medewerkers van kennisinstellingen, boeren, vrijwilligers van energiecoöperaties en ondernemers.

Er is niet alleen enthousiasme en energie. Er zijn ook zorgen, vooral over de versterkingsaanpak. Verschillende deelnemers aan de gesprekken waarschuwen om geen overhaaste beslissingen te nemen. Hun boodschap is: neem de tijd, probeer niet alles nu al te regelen, te plannen en af te spreken. Het Nationaal Programma Groningen moet de kans krijgen om te groeien. Dan wordt het echt het programma van de Groningers. Tegelijkertijd is er ook een roep om snel te starten. Omdat Groningers snakken naar perspectief. En omdat er concrete plannen liggen, die morgen uitgevoerd kunnen worden.

Met deze bestuursovereenkomst doen we beide. We starten direct een aantal concrete projecten. Parallel daaraan scherpen we de doelen en ambities van het Nationaal Programma Groningen verder aan. En we maken spelregels over de manier waarop we het programma organiseren: wat is straks de positie van gemeenteraden en Provinciale Staten, van andere belanghebbenden en van het bestuur van het Nationaal Programma Groningen? Gekoppeld aan deze spelregels maken we nu ook afspraken over de manier waarop en de voorwaarden waaronder het geld naar het Nationaal Programma Groningen gaat.

De inhoudelijke kaders worden de komende tijd nog verder ingevuld. Daar nemen we meer tijd voor. Bovendien zullen de gemeenteraden en provinciale staten vanzelfsprekend hun goedkeuring moeten geven aan deze inhoudelijke kaders. Verderop in dit stuk wordt helder om welke kaders het gaat en wanneer wat aangeboden zal worden aan de partijen die nu de bestuursovereenkomst tekenen (Rijk, provincie en gemeenten).

Nationaal Programma Groningen in 2019

2.1 Lokale projecten

Vooruitlopend op lokale meerjarenplannen, zullen gemeenten voor uiterlijk 1 mei een aanvraag voor concrete projecten en ontwikkelkosten 2019 indienen. Per gemeente is hiervoor maximaal 15 miljoen euro beschikbaar. Te denken valt aan stads- en dorpsvernieuwingsprojecten die op korte termijn kunnen starten. De bedragen die voor 2019 toegekend worden, worden later verrekend met de nog vast te stellen lokale trekkingsrechten (zie Hoofdstuk 6 Financiën en planning). De voorstellen worden licht getoetst door het bestuur van het Nationaal Programma Groningen.

2.2 Thematische projecten

De provincie doet uiterlijk 1 mei een aanvraag voor de thematische projecten en ontwikkelkosten tot een maximum van 15 miljoen euro. De bedragen die voor 2019 toegekend worden, worden later verrekend met de nog vast te stellen thematische trekkingsrechten (zie Hoofdstuk 6 Financiën en planning). Het voorstel wordt licht getoetst door het bestuur van het Nationaal Programma Groningen.

Eerder bij de kwartiermakers aangeleverde voorstellen voor thematische projecten worden verder uitgewerkt door coalities te versterken en de financiële onderbouwing zo stevig mogelijk te maken. Inclusief een zo groot mogelijke financiële hefboom. Daarbij besteden we bijzondere aandacht aan concrete projectvoorstellen voor het vergroenen van de industrie.

De ideeën voor het organiseren van ondersteuning en kennisuitwisseling op regionale schaal die worden de komende tijd versneld uitgewerkt. Voor de voorbereidingskosten kan een deel van het thematische budget worden benut. Het gaat hierbij om gezamenlijke ondersteuning en kennisuitwisseling voor het onderwerp warmtetransitie, waarbij onder andere ondersteuning nodig is bij het aardgasloos maken van wijken en dorpen. Ook de versterking van de ruimtelijke kwaliteit wordt uitgewerkt, evenals het ondersteunen van de zorg in de nabijheid van inwoners (onder andere het ontlasten van de huisartsenzorg en sociale teams, het terugdringen van zorggebruik en het ondersteunen van bestaande preventieve welzijnsdiensten).

2.3 Zorgprogramma: gericht op de toekomst

Eén initiatief wordt nu al gehonoreerd:

- In 2018 is in Rotterdam en Groningen het Global Center on Adaptation van start gegaan. Om dit internationale netwerk te verbinden met concrete aanpakken voor klimaatadaptatie in de regio Groningen, komt er in 2020 een Klimaatbiënnale. Doel daarvan is om kennis uit te wisselen over het voorkomen van hittestress, wateroverlast en droogte in de gebouwde omgeving en zilte landbouw.

Goede zorg is altijd belangrijk, maar dat is zeker zo in een gebied dat vergrijst. Daarom hebben gemeenten samen met zorginstellingen, het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en zorgverzekeraars een plan gemaakt voor de intramurale ouderenzorg, gehandicaptenzorg en geestelijke gezondheidszorg. Dit plan houdt er rekening mee dat een groot aantal zorggebouwen versterkt moet worden. Uitgangspunt daarbij is dat bewoners zo min mogelijk tijdelijk hoeven te verhuizen. Daarnaast zorgt het plan voor vernieuwing en verbetering. Daarmee loopt het vooruit op de toekomstige vraag naar zorg. Door voorzieningen slim te clusteren en te combineren, kunnen we kwaliteit blijven leveren. Met als doel dat mensen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen.

Alles bij elkaar kost dit plan naar verwachting 600 miljoen euro. De betrokken partijen moeten nog definitief besluiten over de uitvoering van dit zorgprogramma. Vooruitlopend daarop reserveert het Nationaal Programma Groningen een maximale bijdrage van 40 miljoen euro.

2.4 Erfgoedprogramma: behouden en vernieuwen

De bijzondere cultuurhistorische, landschappelijke en monumentale waarden van Groningen geven karakter aan de regio. Daarom zijn gemeenten en provincie samen met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Nationaal Coördinator Groningen een erfgoedprogramma gestart dat loopt tot en met 2021. Doel van dat programma is om het cultureel erfgoed te behouden en te vernieuwen. Gemeenten gaan lokale programmaplannen maken gericht op behoud van hun erfgoed. Het is belangrijk om de samenwerking die in het erfgoedprogramma is ontstaan, voort te zetten. Om die reden worden de partijen achter het huidige erfgoedprogramma uitgenodigd om een actief vervolg te geven aan dat erfgoedprogramma. Vanuit het Nationaal Programma Groningen wordt maximaal 20 miljoen euro beschikbaar gesteld voor uitvoering van een erfgoedprogramma gedurende de looptijd van het Nationaal Programma Groningen. Hiervoor geldt van de aanvragende partijen een cofinancieringseis van 50%. In het geval van de gemeenten mag de eigen bijdrage (ook) afkomstig zijn uit het lokale program-mabudget (Nationaal Programma Groningen programma Lokaal).

De cultuurhistorische, landschappelijke en monumentale waarde van Groningen geeft karakter aan de regio

2.5 Leefbaarheid: steun voor bewonersinitiatieven

Bewoners krijgen rechtstreeks toegang tot het Nationaal Programma Groningen. Voor de kleinere initiatieven van de bewoners continueren we het succesvolle Loket Leefbaarheid. De uitvoering hiervan blijft vooralsnog in handen van Groninger Dorpen, onder regie van het Nationaal Programma Groningen. Het loket is gericht op het financieel ondersteunen van (groepen) bewoners en verenigingen bij de uitvoering, dan wel de procesondersteuning hiervoor, van lokale initiatieven en projecten op het gebied van leefbaarheid met per project maximaal €10.000,-. Het is belangrijk dat groepen actieve bewoners en lokale verenigingen ook kunnen rekenen op financiële steun, als zij lokale initiatieven en projecten van grotere omvang op het gebied van leefbaarheid willen uitvoeren. Samen met inwoners en partijen die tot nu toe betrokken zijn bij het ondersteunen van lokale initiatieven wordt de uitvoering hiervan de komende tijd nader uitgewerkt.

In 2019 loopt nog het programma Lokale energietransitie, vanuit welke onder andere lokale energiecoöperaties en andere duurzame energie-initiatieven van bewoners en verenigingen worden ondersteund. Dit type ondersteuning zullen we daarna vanuit het Nationaal Programma Groningen continueren. De invulling hiervan werken we samen met de partijen die tot nu toe betrokken zijn verder uit.

Het Nationaal Programma Groningen reserveert voor het loket en de aanvullende ondersteuning 25 miljoen euro. Twee concrete voorbeelden van initiatieven die nu gehonoreerd worden, zijn het stimuleren van scholen in het aardbevingsgebied om deel te nemen aan Energy Challenges en het mogelijk maken van een musical van en over kinderen in het aardbevingsgebied.

2.6 Batch 1588

Conform de bestuurlijke afspraken van 2 juli 2018 wordt voor batch 1588 in het Nationaal Programma Groningen, als sluitstuk van de publieke financiering, maximaal 45 miljoen euro gereserveerd.

Het Nationaal Programma Groningen biedt de regio perspectief

2.7 Toekomstbeeld 2040

Vanaf 1 mei gaan we aan de slag met het maken van het Toekomstbeeld 2040. Voor het lange termijnperspectief vormt het Toekomstbeeld 2040 de inhoudelijke basis van het Nationaal Programma Groningen. Inwoners, ondernemers, (maatschappelijke) organisaties en overheden gaan dat samen maken. Met elkaar verkennen we de toekomst, bepalen we waar we naartoe willen, organiseren we een maatschappelijke koers en zorgen we dat mensen zich verbinden aan het Nationaal Programma Groningen.

Onderdeel van het Toekomstbeeld 2040 is dat we tenminste drie concrete uitdagingen gaan formuleren. (Maatschappelijke) organisaties kunnen op zo'n uitdaging inschrijven. Elke uitdaging kan rekenen op een passend en flink bedrag uit het Nationaal Programma Groningen. De inschrijvers moeten kennis, kunde en aanvullende financiering inbrengen. Op basis van vooraf vastgelegde criteria kiezen we wie de uitdaging kan gaan uitvoeren.

2.8 Ontwikkelen: elf programma's als bouwstenen van het Nationaal Programma Groningen

Zeven lokale programma's en vier thematische programma's vormen de inhoudelijke bouwstenen van het Nationaal Programma Groningen. In samenhang met elkaar moeten de programma's er samen voor zorgen dat we de doelen van het Nationaal Programma Groningen halen. De programma's zijn een vertaling van de inhoudelijke programmalijnen en doelen uit het 'Startdocument Nationaal Programma Groningen'.

Elk programma krijgt een eigen programmaplan. Dat bevat de doelen van het programma én een strategie om die doelen te bereiken. De aanpak kan per programma verschillen: van een wijkaanpak of projectsteun tot aanpassing van beleidsregels, aanvragen van subsidies en het in de markt zetten van aanbestedingen.

De programmaplannen worden ontwikkeld door de gemeenten en de provincie. Ze moeten passen binnen het programmakader van het Nationaal Programma Groningen (nog in ontwikkeling) en uiteindelijk worden vastgesteld door de gemeenteraden en Provinciale Staten (zie uitleg verderop).

Organisatie Nationaal Programma Groningen

Het programma is volgens de volgende drie principes georganiseerd:

1. Inhoudelijke doelen staan voorop

Het Nationaal Programma Groningen wil de regio perspectief bieden: Groningen moet met behoud van de eigen identiteit, een toekomstbestendig en leefbaar gebied zijn, waar mensen graag wonen, werken en recreëren. Daarnaast wil het programma bijdragen aan een aantal belangrijke transities waar ons land voor staat. Dat betekent dat de inhoud van het programma voorop staat: heldere programmaplannen die strak koersen op scherpe en concrete inhoudelijke doelen. Het programma moet een goede, samenhangende organisatie hebben. Onafhankelijke toetsing van programmaplannen en concrete projecten moet gegarandeerd zijn. En resultaten moeten vanaf het begin worden gemonitord.

2. Het programma is van iedereen

Het Nationaal Programma Groningen moet zo zijn ingericht, dat alle betrokkenen (lokaal, regionaal, nationaal) het als iets van henzelf ervaren. Het wordt niet van bovenaf opgelegd, maar met inwoners en directbetrokkenen ontworpen en uitgevoerd. Lokale plannen komen

in samenspraak met bewoners tot stand. Bovenlokaal worden de vier thematische programma's samen met belanghebbenden ontwikkeld. We dagen coalities van (maatschappelijke) organisaties uit om met elkaar aanpakken en voorstellen te ontwikkelen. Bewoners krijgen voor lokale initiatieven direct toegang tot het programma. En met het Toekomstbeeld 2040 formuleren we samen een langetermijnvisie.

3. Uitvoeringskracht organiseren

Er komt nogal wat op de regio af. Een ingrijpende versterkingsoperatie in combinatie met het werken aan en investeren in een perspectiefrijke toekomst. Een van de grote opgaven is om daar de benodigde uitvoeringskracht voor te organiseren. Het Nationaal Programma Groningen gaat gemeenten en provincie hierbij ondersteunen, maar niet door de uitvoering zelf ter hand te nemen. Lokaal moeten gemeenten het werk doen, bovenlokaal kunnen bestaande organisaties en regelingen ingezet worden. Het Nationaal Programma Groningen adviseert daarbij en mobiliseert deskundigheid en capaciteit.

3.1 Inhoudelijke doelen Nationaal Programma Groningen

In het 'Startdocument Nationaal Programma Groningen' is een aantal hoofddoelen omschreven. Deze hoofddoelen behoeven nog nadere uitwerking en vaststelling. Het uitwerken van de hoofddoelen wordt meegenomen bij het opstellen van de programmakaders die in nauwe afstemming met gemeenteraden en Provinciale Staten worden uitgewerkt en vervolgens door gemeenteraden en Provinciale Staten worden vastgesteld.

Afgelopen maanden zijn de hoofddoelen uit het startdocument besproken met een breed gezelschap van belanghebbenden. Dit heeft 15 bijgestelde formuleringen van de Hoofddoelen opgeleverd voor het Nationaal Programma Groningen. Deze 15 hoofddoelen dienen als kader voor de eerste tranche van projecten die in 2019 kunnen starten:

- Behouden en versterken van de lokale gebiedsidentiteit, met speciale aandacht voor cultureel erfgoed.
- Verbeteren van de kwaliteit van de woonomgeving (ruimtelijk, sociaal en economisch).
- Versterken van het vestigingsklimaat voor inwoners en ondernemers, waaronder verbeterde lokale en regionale bereikbaarheid.
- Bijdragen aan meer fysiek en mentaal gezonde jaren in eigen omgeving door:
  - Levensloopbestendig en duurzaam maken van woningen, wijken en dorpen.
  - Ondersteunen van (preventief) gezondheidsbeleid voor een duurzaam welbevinden.
  - Aanpakken van hiermee samenhangende sociale achterstanden.
- Toekomstbestendig maken van voorzieningen in zorg, onderwijs, winkels en werk.
- Energieneutraal maken van de gebouwde omgeving (energieneutraal in 2035).
- Werken aan een toekomstbestendige en natuurinclusieve kringlooplandbouw in 2030.
- Zorgen voor een toekomstbestendig energiesysteem in 2040.
- Stimuleren van innovatie op energiegebied om koploper te zijn en te blijven, met een hoofdrol voor (groene) waterstof.

- Zorgen voor een CO₂-negatieve industrie in 2050, inclusief het chemisch cluster.
- Klimaatbestendig inrichten van Groningen om wateroverlast, droogte, hittestress en overstroming te voorkomen.
- Verbeteren van onderwijs en de inzetbaarheid van mensen die ervoor zorgt dat mensen zijn toegerust voor de arbeidsmarkt van de toekomst.
- Versterken van de economische structuur door het stimuleren en toepassen van innovatie en investeringen, passend bij de thema's en maatschappelijke opgaven van Groningen.
- Vergroten van het aantal (innovatieve) bedrijven in Groningen.
- Op een goede manier ontsluiten van de regio, met verschillende duurzame vervoersmodaliteiten.

Dit kader wordt vervangen zodra de programmakaders zijn vastgesteld door gemeenteraden en Provinciale Staten.

3.2 Lokale en thematische pijler

Zoals gezegd worden de hoofddoelen uit het startdocument de komende tijd uitgewerkt in elf met elkaar samenhangende programma's: zeven lokale en vier thematische. Deze programma's zijn de inhoudelijke bouwstenen van het Nationaal Programma Groningen.

De lokale pijler van het Nationaal Programma Groningen bestaat - logischerwijs - uit de zeven lokale programma's: per gemeente één. In een dorp, buurt of wijk, komen verschillende maatschappelijke opgaven en ambities samen. Het aanpakken daarvan vraagt om een integraal en gebiedsgericht plan. Onderwerpen uit de thematische programma's kunnen deel uitmaken van de lokale plannen. Zo biedt versterking van woningen grote kansen voor versnelling van de energietransitie in de gebouwde omgeving of kansen voor de lokale arbeidsmarkt. Waar huizen versterkt en misschien zelfs afgebroken moeten worden, ligt aanpak van de openbare ruimte voor de hand. Als een heel dorp op de schop gaat, is het verstandig om rekening te houden met de toekomstige demografische ontwikkeling en na te denken over het behouden en vernieuwen van voorzieningen.

Het Nationaal Programma Groningen vergemakkelijkt samenwerking en het delen van kennis tussen de zeven gemeenten. Daarvoor wordt een Klankbordgroep Lokaal ingericht. Zo kan ook bekeken worden wanneer en op welke thema's een gezamenlijke aanpak wenselijk is. Behalve de gemeenten zullen ook maatschappelijke organisaties, zoals bijvoorbeeld woningcorporaties, de provincie en het Rijk meedoen aan dit overleg.

De vier thematische programma's vormen samen de thematische pijler van het Nationaal Programma Groningen. De thematische programma's richten zich vooral op energie-, klimaat- en natuurdoelen en op economische structuurversterking en verbeteren van bereikbaarheid.

Deze thematische programma's beperken zich niet tot het aardbevingsgebied. Aanpakken, voorstellen en projecten uit andere delen van de provincie Groningen komen ook in aanmerking, als de effecten ervan ook van invloed zijn op het aardbevingsgebied. Bij deze programma's wordt samengewerkt met tussen provincie, gemeenten, Rijk en regionale belanghebbenden zoals kennisinstellingen, de arbeidsmarktregio, maatschappelijke organisaties en vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven.

De vier thematische programma's zijn:

• Innovatie en investeringen

Dit programma stimuleert het verspreiden van nieuwe producten, diensten of processen die bijdragen aan de aanpak van urgente maatschappelijke opgaven. Het programma ondersteunt investeringen die nodig zijn om innovaties naar de markt te brengen. Daarnaast zal het programma investeringen uitlokken en voor banen zorgen door bij te dragen aan start-ups, bedrijfsuitbreiding en -vestiging, al dan niet door daarvoor de benodigde infrastructuur mogelijk te maken.

• Vergroening, verduurzaming en industrie

Dit programma richt zich op verduurzaming van het energiesysteem en de industrie. Het voorkomt of beperkt de uitstoot van CO₂. Grondstoffenketens worden gesloten, industriële processen vergroend. Doel is het bereiken van structurele verandering, een 'systeemsprong', waarbij we de route waarlangs dat gaat verlopen verkennen via pilots, het stimuleren van innovatie, het wegnemen van onzekerheid en uitlokken van vraag.

• Natuur, landbouw en klimaatbestendigheid

Dit programma richt zich op het bevorderen van een toekomstbestendige en natuurinclusieve kringlooplandbouw en het klimaatbestendig maken van de kustzone, het stedelijk en het landelijk gebied. Het programma investeert in het behoud en de ontwikkeling van natuurwaarden en de ruimtelijke kwaliteiten van het Groninger landschap. Het stimuleert combinaties met toerisme en economie.

• Arbeidsmarkt en opleidingen

Dit programma draagt bij aan blijvende economische zelfredzaamheid voor alle huishoudens. Het programma investeert in samenwerking met regionale partners zoals de arbeidsmarktregio in goed en toekomstgericht onderwijs dat bijdraagt aan de inzetbaarheid van mensen, passend bij de werkgelegenheid in de regio. We investeren in competenties die mensen geschikt maken voor verschillende typen werk. Ook dat vergroot hun inzetbaarheid.

3.3 Programmaplannen als bouwstenen van het Nationaal Programma Groningen

De gemeenteraden en Provinciale Staten stellen de programmaplannen vast. Maar wat gebeurt er voordat zij daarover besluiten? Hoe komt een programmaplan tot stand?

Lokaal programmaplan

Voor de lokale pijler van het Nationaal Programma Groningen worden zeven lokale programmaplannen opgesteld. Na de fusie tussen Appingedam, Delfzijl en Loppersum worden de drie programmaplannen van deze drie gemeenten samengevoegd tot één coherent programmaplan voor de nieuwe gemeente Eemsdelta.

*De aanpak van
maatschappelijke
opgaven vraagt om
een integraal en
gebiedsgericht plan*

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van een lokaal programmaplan. In de praktijk fungeert het college als opdrachtgever en zal een gemeentesecretaris of gemeentelijke directeur de opdrachtnemer zijn. Het lokale programmaplan komt samen met inwoners en andere belanghebbenden in de gemeente tot stand. Het kan verstandig zijn om ook in deze fase de gemeenteraad te raadplegen over eventuele aandachtspunten. Het Nationaal Programma Groningen kan, indien de gemeente dat wenst, de gemeenten adviseren over en ondersteunen bij het maken van het programmaplan. Dat kan inhoudelijk, door het inschakelen van deskundigen, maar ook organisatorisch, door ondersteuning bij het inrichten van het proces.

Nadat het college van burgemeester en wethouders het programmaplan heeft opgesteld, legt het college het ter toetsing voor aan het bestuur van het Nationaal Programma Groningen. Dat beoordeelt of het lokale programma past binnen de kaders van het Nationaal Programma Groningen. Het programmabureau van het Nationaal Programma Groningen bereidt dit inhoudelijk voor. In de beoordeling kijken zij naar het volgende:

♦ **Werkt het programma voor de doelen die de gemeente zegt na te streven?**

De gemeente beslist zelf aan welke doelen van het Nationaal Programma Groningen zij denkt te kunnen bijdragen. Dat hangt af van de lokale situatie en kan per dorp verschillen.

♦ **Is het programma in dialoog met inwoners en lokale betrokkenen tot stand gekomen?**

Het Nationaal Programma Groningen is van iedereen, niet alleen van gemeenten, maar ook van inwoners en andere belanghebbenden. Hoewel gemeenten gewend zijn om in samenspraak plannen te ontwikkelen, zal het Nationaal Programma Groningen dit apart toetsen.

♦ **Is de uitvoering en monitoring van het programma goed geregeld?**

Plannen maken is één ding, maar ze moeten ook uitvoerbaar zijn. Dat is niet zomaar geregeld. Zeker niet in een regio waar de komende jaren een grote versterkingsoperatie van start gaat. Daarom wordt goed gekeken naar de uitvoerbaarheid van de programmaplannen. De plannen moeten helder aangeven van welk instrumentarium ze gebruikmaken (regelgeving, projectsteun, subsidies, uitdagingen/aanbestedingen) en hoe dat gebeurt.

De beoordeling door het bestuur van het Nationaal Programma Groningen is geen administratief proces, maar een open gesprek. De gemeente overlegt bij het maken van het programmaplan al actief met het programmabureau. En het programmabureau helpt de gemeente om het plan, als dat nodig is, beter te maken en ervoor te zorgen dat het past binnen de kaders van het Nationaal Programma Groningen.

In de uitkomst van de beoordeling geeft het bestuur gemotiveerd aan of het conceptplan:

- voldoet aan de programmakaders;
- onder voorwaarden voldoet aan de kaders, of,
- niet voldoet aan de programmakaders.

Als het conceptplan onder voorwaarden wel of niet voldoet, dan vindt overleg plaats. In samenspraak wordt gekeken hoe het conceptplan wel kan voldoen aan de Programmakaders. Als het bestuur van het Nationaal Programma Groningen vindt dat het conceptplan voldoet aan de programmakaders, dan kan het college het programmaplan ter vaststelling aan de gemeenteraad sturen.

De gemeenteraad kan het plan amenderen. Het bestuur van het Nationaal Programma Groningen moet dan opnieuw beoordelen of het geamendeerde plan nog steeds past binnen de kaders van het Nationaal Programma Groningen. Kortom, voor de uitvoering van een lokaal programmaplan zijn de volgende twee formele besluiten nodig:

- Het bestuur van het Nationaal Programma Groningen heeft vastgesteld dat het programmaplan past binnen de kaders van het Nationaal Programma Groningen.
- De gemeenteraad heeft het programmaplan vastgesteld.

Thematisch programmaplan

Een thematisch programmaplan maakt een vergelijkbare reis. Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor het opstellen van het thematisch programmaplan en treedt op als opdrachtgever. Het college van Gedeputeerde Staten kan deze opdracht geven aan het eigen ambtelijk apparaat, maar kan ook het programmabureau van het Nationaal Programma Groningen inschakelen voor het maken van de thematische programma's. Net als bij de lokale plannen

worden de thematische programmaplannen in samenspraak gemaakt met belanghebbenden (bedrijven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties) en worden ook de gemeenten en het Rijk hier actief bij betrokken.

Het bestuur van het Nationaal Programma Groningen beoordeelt ook de thematische programma's. Het bestuur toetst de thematische programmaplannen aan dezelfde criteria als de lokale plannen.

Als het bestuur van het Nationaal Programma Groningen van oordeel is dat een thematisch programmaplan past binnen de kaders, dan kan het college van Gedeputeerde Staten het plan ter vaststelling doorsturen naar Provinciale Staten. De Staten kunnen het plan amenderen, ook hier geldt dat het bestuur dan opnieuw zal beoordelen of het geamendeerde plan past binnen de kaders van het Nationaal Programma Groningen. Kortom, voor de uitvoering van een thematisch programmaplan zijn de volgende twee formele besluiten nodig:

- Het bestuur van het Nationaal Programma Groningen heeft vastgesteld dat het programmaplan past binnen de kaders van het Nationaal Programma Groningen.
- Provinciale Staten hebben het programmaplan vastgesteld.

3.4 Financiering op basis van programma-plannen: programmakader

De programmaplannen vormen het inhoudelijk kader op basis waarvan projecten gefinancierd kunnen worden, subsidieregelingen van kracht worden en aanbestedingen voorzien worden van geld. Dat geld moet er dan wel zijn.

De kaders van het Nationaal Programma Groningen zijn de doelen, criteria, indicatoren en monitoring en evaluatie. De hoofddoelen uit het startdocument worden verder uitgewerkt. Dit alles komt samen in de twee programmakaders van het Nationaal Programma Groningen: een lokaal en een thematisch programmakader. Dit stuk wordt de komende maanden verder uitgewerkt op basis van dit

document, de bestuursovereenkomst en het startdocument.

Het bestuur van het Nationaal Programma Groningen stelt voor de zomer 2019 twee programmakaders op. Gemeenteraden en Provinciale Staten stellen deze vervolgens vast.

Thematische programma's over energie-, klimaat- en natuurdoelen, economische structuurversterking en verbeteren van bereikbaarheid

Het geld voor lokale programmaplannen wordt na vaststelling in de gemeenteraad en als is vastgesteld dat het past binnen het Nationaal Programma Groningen, via het Gemeentefonds overgemaakt naar de betreffende gemeente. Het geld voor de thematische programmaplannen wordt na vaststelling door Provinciale Staten en als is vastgesteld dat het past binnen het Nationaal Programma Groningen, via het Provinciefonds overgemaakt aan de provincie.

De uitvoering van de elf programma's gaat meerdere jaren duren. Het geld voor de uitvoering zal dan ook niet allemaal in het eerste jaar nodig zijn. Elk programma heeft een eigen kasritme, dat bovendien gaande de rit ook nog aangepast kan worden. Dat betekent dat het geld met de vaststelling van een programmaplan wel gecommitteerd is, maar dat het niet in één keer in het eerste jaar wordt overgemaakt. Het geld wordt in jaarlijkse tranches uitbetaald, rekening houdend met het overeengekomen kasritme met het Rijk.

A photograph of a man in a plaid shirt and shorts walking away from the camera in a field of harvested crops. In the background, a large wind turbine stands against a clear blue sky. A white line graphic, resembling a stylized '4' or a bracket, is overlaid on the left side of the image, framing the man and the turbine. The text 'Uitvoering van het Nationaal Programma Groningen' is written in white on the right side of the image.

Uitvoering van het Nationaal Programma Groningen

Hoe het Nationaal Programma Groningen wordt ingericht staat hieronder beschreven, dit is in kaart gebracht in bijlage 1.

4.1 Lokale pijler

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de lokale programma's. Het college van burgemeester en wethouders legt hierover verantwoording af aan de gemeenteraad. Bovendien houdt het college het bestuur van het Nationaal Programma Groningen op de hoogte van de voortgang van het programma. Het programmabureau van het Nationaal Programma Groningen kan de gemeenten op verschillende manieren ondersteunen bij de uitvoering, maar neemt niet zelf de uitvoering over. Het Rijk en de provincie kunnen via de klankbordgroep lokaal ondersteuning bieden bij de uitvoering.

4.2 Thematische pijler

De provincie is verantwoordelijk voor de uitvoering van de thematische programma's. Het college van Gedeputeerde Staten legt hierover verantwoording af aan Provinciale Staten. Het college houdt ook het bestuur van het Nationaal Programma Groningen op de hoogte van de voortgang van de programma's. Gedeputeerde Staten kunnen de programmadirecteur van het Nationaal Programma Groningen vragen om een uitvoeringsagenda op te stellen voor de thematische programma's. Daarbij geldt dat zo veel als mogelijk bestaande organisaties, structuren en regelingen ingeschakeld worden. Dat kan het ambtelijk apparaat van de provincie zijn, het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), de Economic Board Groningen of de Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland (NOM). De provincie werkt bij de uitvoering nauw samen met het Rijk, gemeenten en de regionale belanghebbenden.

4.3 Programmabureau

De programmadirecteur en het kleine en slagvaardige programmabureau dat hij tot zijn beschikking heeft bereiden het toetsen van de elf programmaplannen door het bestuur van het Nationaal Programma Groningen voor. Bij deze toetsing schakelt het programmabureau onafhankelijke externe deskundigheid in. Daarnaast kan het college van Gedeputeerde Staten de programmadirecteur vragen een uitvoeringsplan voor de thematische programma's op te stellen. Op basis van deze taakverdeling en de bestuursovereenkomst komt er een mandaatregeling voor de programmadirecteur. Het bestuur stelt die regeling voor 1 juni 2019 vast. Uitgangspunt is dat het bestuur de hoofdlijnen en de strategie bepaalt en dat de programmadirecteur beslist over specifieke aanvragen en initiatieven. Dat gebeurt pas nadat twee of meer onafhankelijke deskundigen een advies hebben gegeven. Een deel van het mandaat van de programmadirecteur is weer gedelegeerd aan andere organisaties en structuren die specifieke taken en regelingen uitvoeren. De programmadirecteur krijgt genoeg ruimte om het programma te kunnen aanjagen.

4.4 Ondersteuning programmabureau

Het programmabureau ondersteunt ook de uitvoering van de thematische programma's op verschillende manieren.

4.4.1 Projectversneller

Groepen inwoners, organisaties en instellingen kunnen een kansrijk projectvoorstel voorleggen aan het programmabureau. Het programmabureau schat in of het projectvoorstel past in een van de lokale of thematische programma's. Bij een lokaal initiatief overlegt het programmabureau met de betreffende gemeente. Als het projectvoorstel inderdaad kansrijk is, dan helpt het programmabureau om het voorstel verder te verbeteren. Dat kan bijvoorbeeld gaan over de omvang of het 'eigenaarschap' van het programma. Maar ook over samenwerking met andere partijen, staatssteun, juridische kaders of de uitvoerbaarheid. Het programma-bureau kan ook deskundigheid van buiten aanbieden. Een mogelijkheid is bijvoorbeeld om kennis van nationale of internationale experts te combineren met regionaal (aanstormend) talent.

4.4.2 Extra handen in de uitvoering

Gemeenten en andere uitvoerende organisaties zullen waarschijnlijk veel extra mensen nodig hebben voor de uitvoering van de programmaplannen. Het zou mooi zijn om daarbij actief mensen in te schakelen die in dienst zijn van andere overheden of organisaties. Niet alleen omdat zij snel beschikbaar kunnen zijn, maar ook omdat daardoor meer mensen zich betrokken voelen bij het Nationaal Programma Groningen. We kunnen dit op verschillende manieren organiseren. Bijvoorbeeld via detachering of het opzetten van een pool van deskundigen. Of door raamcontracten met marktpartijen en traineeship voor talentvolle startende medewerkers. Het programmabureau werkt dit verder uit en kan ook een actieve rol spelen bij het 'matchen' van mensen of het inschakelen van deskundigheid van buiten.

4.4.3 Loket beleid

Soms zal het binnen de 'scope' van het Nationaal Programma Groningen nodig zijn om beleid of regels aan te passen, uitzonderingen te maken op bestaande regels of pilots op te zetten. Om daarbij te ondersteunen, komt er een Loket beleid. Als beleid of regels de uitvoering van een plan in de weg staan, wordt samen gezocht

Lokale plannen komen altijd in samenspraak met bewoners tot stand

naar de beste oplossing. Is een uitzondering op de regels mogelijk? Is er ruimte om een experiment te starten? Of is het mogelijk om door de bestaande regels heen te laveren?

Het Loket beleid kan op basis van concrete voorbeelden aanpassing van beleid en regels op de agenda zetten bij bestuurlijke tafels. Dat geldt voor lokaal, provinciaal en Rijksbeleid, maar ook voor regels van andere overheidsorganen.

4.4.4 Ruimtelijk kwaliteitsteam

Het programmabureau heeft ook de beschikking over een ruimtelijk kwaliteitsteam. Het bureau kan hiervoor deskundigen inhuren op basis van een concrete vraag of project. Het ruimtelijk kwaliteitsteam kan indien gewenst meedenken en adviseren bij de planvorming en uitwerking van projecten en plannen met gevolgen voor de ruimte. Daarnaast deelt het team kennis met gemeenten, welstandsarchitecten, dorpsbouwmeesters, provinciaal bouwheerschap en het Rijk. Projectaanvragers kunnen het ruimtelijk kwaliteitsteam kosteloos raadplegen, zolang het maar om een beperkte inzet gaat. Het ruimtelijke kwaliteitsteam gaat aan de slag op verzoek van een aanvrager of op aanwijzing van de programmadirecteur.

Monitoring en evaluatie

In de bestuursovereenkomst van 11 maart 2019 staan op hoofdlijnen (proces)afspraken over monitoring en evaluatie. De komende maanden werken we deze afspraken verder uit.

5.1 Monitoring en evaluatie van het proces

Monitoring

Het programmabureau monitort de voortgang van de uitvoering van het Nationaal Programma Groningen. Het bureau zal daarvoor informatie opvragen bij betrokken partijen. Eenmaal per jaar brengt het bureau een algemeen voortgangsverslag uit.

De programmadirecteur bespreekt de voortgang met het bestuur van het Nationaal Programma Groningen. Het meest recente voortgangsverslag wordt gebruikt bij de eerstvolgende vaststelling of actualisatie van de programmakaders en de programmaplannen.

Evaluatie

In 2023 zal het bestuur de uitvoering van het Nationaal Programma Groningen evalueren. Het bestuur bepaalt in overleg met de betrokkenen hoe die evaluatie plaatsvindt. Op basis van de uitkomst maken de betrokkenen nieuwe afspraken. De evaluatie wordt gebruikt bij de eerstvolgende vaststelling of actualisatie van de programmakaders en de programmaplannen.

5.2 Monitoring en evaluatie van de inhoudelijke onderdelen

De inzet van geld uit het Nationaal Programma Groningen wordt afgestemd op andere overheidsprogramma's en inzet vanuit de markt. We borgen bij de uitwerking dat projecten en programma's niet op te veel plekken worden geëvalueerd en gemonitord.

Bestaande onderzoeken/statistieken

Veel projecten en programma's kunnen geëvalueerd worden aan de hand van bestaande onderzoeken of statistieken die bijvoorbeeld het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) of het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) al regelmatig opleveren. Denk hierbij aan:

- Erfgoed: aantal, staat van onderhoud, eventuele leegstand van (Rijks) monumenten, karakteristieke en beeldbepalende panden (bron: Erfgoedmonitor provincie).
- Demografische ontwikkelingen: aantal bewoners dat zich vestigt in het gebied, dat er blijft wonen of vertrekt ten opzichte van de regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2015-2040 (bron: PBL/CBS).
- Toename van (functionele) agro-biodiversiteit en toename van specifieke soorten.
- Minder wateroverlast en tekorten.
- Minder gebruik van fossiele energie.
- Ontwikkeling van de werkgelegenheid ten opzichte van de nationale werkgelegenheidsontwikkeling of de werkgelegenheid in 2018.
- Arbeidsparticipatie ten opzichte van de nationale arbeidsparticipatie of die in de rest van Nederland.
- Bruto nationaal product per hoofd van de bevolking ten opzichte van 2018.
- Innovatiekracht ten opzichte van 2018 (innovatiemeter Rijksuniversiteit Groningen).

Gezondheidssituatie

Een van ambities van het Nationaal Programma Groningen is de verbetering van de gezondheidssituatie in Groningen. Verschillende projecten dragen bij aan dit doel, maar het is moeilijk om vast te stellen of verbetering van de gezondheid een-op-een valt toe te schrijven aan de uitkomst van een project. Daarom wordt een apart gezondheidsonderzoek uitgevoerd om de gezondheidssituatie in het gebied te monitoren. Gemeenten kunnen dit onderzoek gebruiken voor de evaluatie van lokale plannen. De Rijksuniversiteit Groningen heeft al eerder gezondheidsonderzoeken gedaan in de regio. Het ligt voor de hand aan te sluiten bij die onderzoeken.

Leefbaarheid

Het Rijk onderzoekt hoe een breder welvaartsbegrip – waarbij je allerlei factoren, zoals milieu, gezondheid, onderwijs, veiligheid en vertrouwen meeweegt – een rol kan spelen bij de evaluatie van beleid. Het Planbureau voor de Leefomgeving gaat onderzoek doen naar dit soort ‘brede’ welvaartseffecten van de regio-enveloppen (geld dat het Rijk beschikbaar stelt voor de regio). Samen met onderzoek naar de ervaren leefbaarheid van het Sociaal Planbureau Groningen kan dit inzicht geven in de maatschappelijke toegevoegde waarde van het Nationaal Programma Groningen.

*In een dorp, buurt of wijk komen
verschillende maatschappelijke
opgaven en ambities samen*

An aerial photograph of a large-scale renewable energy project. In the foreground, there are several large, rectangular solar panel arrays (photovoltaic fields) arranged in neat rows. To the right of the solar panels, there is a cluster of industrial or utility buildings, possibly a power plant or a processing facility. In the background, a wide body of water, likely a bay or a large lake, is visible, with several wind turbines standing in the water. The sky is filled with heavy, grey clouds, suggesting an overcast day. The overall scene depicts a modern, sustainable energy landscape.

Financiën en planning

De elf programmaplannen vormen het inhoudelijk kader voor toekenning van projecten, subsidieregelingen en uitvragen/aanbestedingen.

6.1 Uitgangspunten financiële uitgaven Nationaal Programma Groningen

Doel financiële middelen Nationaal Programma Groningen

De financiële middelen worden ingezet voor de inhoudelijke doelen zoals die zijn vastgelegd in het startdocument en de bestuursovereenkomst. De middelen voor het Nationaal Programma Groningen zijn bedoeld voor het werken aan toekomstperspectief, niet voor schade en versterking.

Het budget is een startkapitaal

De Rijksoverheid stelt voor het Nationaal Programma een startkapitaal van €1,15 miljard beschikbaar inclusief een bijdrage van de NAM. De financiële middelen die het Nationaal Programma Groningen ter beschikking staan, vormen een investeringsbudget bedoeld om gewenste ontwikkelingen aan te jagen en mogelijk te maken. Het geld moet werken als een hefboom om meer investeringen los te krijgen. Lokale programma's moeten zo veel mogelijk cofinanciering mogelijk maken. Dat kan gaan om publiek geld (andere overheidsprogramma's, lokaal, provinciaal en Rijk) en om private middelen. Voor thematische programma's is een minimale cofinanciering van 50% een harde eis. Voor beide pijlers geldt dat bestedingen moeten passen binnen de regels voor staatssteun. Bij de evaluatie van het Nationaal Programma Groningen in 2023 worden de actualiteit van de doelen en de effectiviteit van de concrete activiteiten geëvalueerd. Ook wordt beoordeeld

hoe wordt gescoord op de indicatoren waarmee de doelen zijn geoperationaliseerd. Op basis hiervan maken de overheidspartijen nieuwe afspraken. Partijen verbinden zich aan het Nationaal Programma Groningen. Partijen zullen met inzet van eigen middelen, mogelijkheden binnen en voor wet- en regelgeving (waaronder MIRT-spelregels) en andere in te zetten instrumenten actief werken aan de realisering van de doelen uit het Nationaal Programma Groningen. In de beleidskeuzes van het Rijk die het Nationaal Programma Groningen aan gaan, komt de bijzondere positie van Groningen tot uitdrukking. Op basis hiervan kunnen partijen nieuwe (inhoudelijke, financiële en procesmatige) afspraken maken.

Trekkingsrecht gemeenten

Er komt een verdeling voor de gelden over de lokale pijler en de thematische pijler. Binnen de lokale pijler worden de gelden tussen de zeven gemeenten verdeeld via trekkingsrechten. Een trekkingsrecht geeft de gemeente zekerheid over het eigen aandeel binnen het Nationaal Programma Groningen. De hoogte staat namelijk vast. Nadat het bestuur van het Nationaal Programma Groningen en een gemeenteraad een lokaal programmaplan hebben vastgesteld, kan het geld worden uitgegeven.

Actieve inzet van financiële middelen

Het Nationaal Programma Groningen is niet 'afwachtend', maar zet juist ook aan tot actie. Het biedt projectsteun en subsidies, maar het zet tegelijkertijd - gesteund door een flink budget uitdagingen in de markt die de doelen van het programma dichterbij brengen. (Markt)partijen kunnen 'bieden' op deze uitdagingen door kennis, kunde en eigen budgetten in te zetten.

*Het Nationaal Programma Groningen
helpt Nederland vooruit bij de grote
transities*

2019 en verder

In 2019 starten al concrete projecten. Het bestuur van het Nationaal Programma Groningen zal hierover in 2019 een beslissing nemen. De kosten voor de lokale projecten in 2019 en ontwikkelkosten die gemeenten maken, worden later verrekend met het gemeentelijk trekkingsrecht.

Ook voor het bovenlokale thematische deel wordt een bedrag van 15 miljoen euro gereserveerd. De thematische programma's krijgen in 2019 steeds meer vorm. Daarnaast start het programmabureau dit jaar met het gezamenlijk opstellen van het Toekomstbeeld 2040 en de inrichting van monitoring en evaluatie

De programmaplannen vormen de inhoud waarop projecten gefinancierd kunnen worden

De beslissing om te starten met projecten heeft twee financiële gevolgen: voor de langere termijn en voor 2019. Commitment voor financiële uitgaven die na 2019 doorlopen, is hieronder inzichtelijk gemaakt. De uitgaven in 2019 worden apart op een rij gezet en vormen samen de input voor de programmakaders en programmaplannen.

Voor de lange termijn stellen we nu nog geen verdeling voor over de elf programmaplannen. Het bestuur van het Nationaal Programma Groningen zal voor zomer 2019 een voorstel voor een hoofdverdeling van de financiële middelen voorleggen aan de betrokken gemeenten en de provincie. Deze hoofdverdeling bevat in ieder geval een verdeling over de lokale en de thematische pijler en binnen de lokale pijler een verdeling van trekkingsrechten over de betrokken gemeenten. Bovendien bevat deze hoofdverdeling een reservering voor tenminste drie grote uitdagingen uit het Toekomstbeeld 2040.

Commitment voor lange termijn

Een aantal projecten kennen een langere doorlooptijd dan alleen 2019. Een deel van deze projecten zijn al in 2018 gestart. Onderstaande tabel geeft een beeld van reeds gecommitteerde projecten en gemaakte reserveringen en de financiën die daar mee samenhangen.

Gecommitteerd	Budget
Lokale projecten	105 (maximum)
Thematische projecten	15 (maximum)
Gestart in 2018	67
Zorgprogramma	40
Erfgoed	20
Bewonersinitiatieven	25
Reservering batch 1588	45
Totaal	317

Bestedingen 2019

In de tabel hieronder wordt een beeld gegeven van de maximale uitgaven die in 2019 te verwachten zijn. Daarbij is het op dit moment nog niet helder in hoeverre de gemeente wen de provincie volledig gebruik zullen maken van de mogelijkheid een start te maken met maximaal 15 miljoen euro.

Bestedingen 2019	Budget
Lokale projecten	105 (maximum)
Thematische projecten	15 (maximum)
Zorgprogramma	0
Erfgoed	2
Bewonersinitiatieven	2,5
Reservering batch 1588	?
Totaal	124,5 +PM

6.2 Planning

Op 11 maart ondertekenen gemeenten, provincie en Rijk een bestuursovereenkomst. Dit is een volgende stap in de groei van het Nationaal Programma Groningen. De komende periode start een aantal projecten (zie hoofdstuk 2) en worden andere zaken verder uitgewerkt, zoals:

Product	Vaststellen bestuur Nationaal Programma Groningen	Uiterlijk vaststellen door gemeenteraden en provinciale staten
Bestuursovereenkomst		Voor de zomer 2019
Projecten en ontwikkelkosten 2019	Mei 2019	
Programmakaders (hoofddoelen, criteria, indicatoren)	Voor de zomer 2019	Derde kwartaal 2019
Voorstel verdeling financiële middelen	Voor zomer 2019	Derde kwartaal 2019
Uitgewerkte mandaatregeling tussen AB en DB en de mandaatregeling programma-directeur	Voor zomer 2019	n.v.t.
Regeling BTW-compensatie	Voor zomer 2019	n.v.t.
Thematische programmaplannen	Derde kwartaal 2019	Vierde kwartaal 2019
Lokale programmaplannen	Vierde kwartaal 2019	Eerste kwartaal 2020

Samenstelling bestuur Nationaal Programma Groningen

Het bestuur van het Nationaal Programma Groningen bestaat uit vertegenwoordigers van betrokken overheden en mensen die verschillende maatschappelijke geledingen representeren. Het bestuur bestaat uit een Algemeen Bestuur en een Dagelijks Bestuur dat uit haar midden is samengesteld. Het Algemeen Bestuur vergadert minimaal eenmaal per jaar, maar zal in het eerste jaar sowieso vier keer bijeenkomen. Het Algemeen Bestuur doet in het eerste jaar een voorstel voor de twee programmakaders aan de partijen die zich gebonden hebben aan de bestuursovereenkomst. Het Algemeen Bestuur toetst in de toekomst of de programmaplannen passen in de programmakaders.

Het dagelijks bestuur komt minimaal eenmaal per kwartaal bijeen, maar zal in het eerste jaar maandelijks bijeenkomen. De commissaris van de Koning is gevraagd in zijn hoedanigheid als Rijksheer tijdelijk op te treden als onafhankelijk voorzitter, in ieder geval tot 1 januari 2020.

Het eerste Algemeen Bestuur is als volgt samengesteld:

Achtergrond	Persoon
Onafhankelijk Voorzitter	
Namens provincie Groningen	
Namens provincie Groningen	
Namens gemeente Groningen	
Namens gemeente Midden-Groningen	
Namens gemeente Het Hogeland	
Namens gemeenten Appingedam	
Namens gemeente Delfzijl	
Namens gemeente Loppersum	
Namens gemeente Oldambt	
Minister namens het Rijk (EZK)	
Minister namens het Rijk (BZK)	
Namens Gasberaad	
6 externe leden afkomstig uit de volgende gremia/sectoren kennisinstellingen, landbouw, zorg, corporatie, ondernemers, energie, industrie (chemie)	

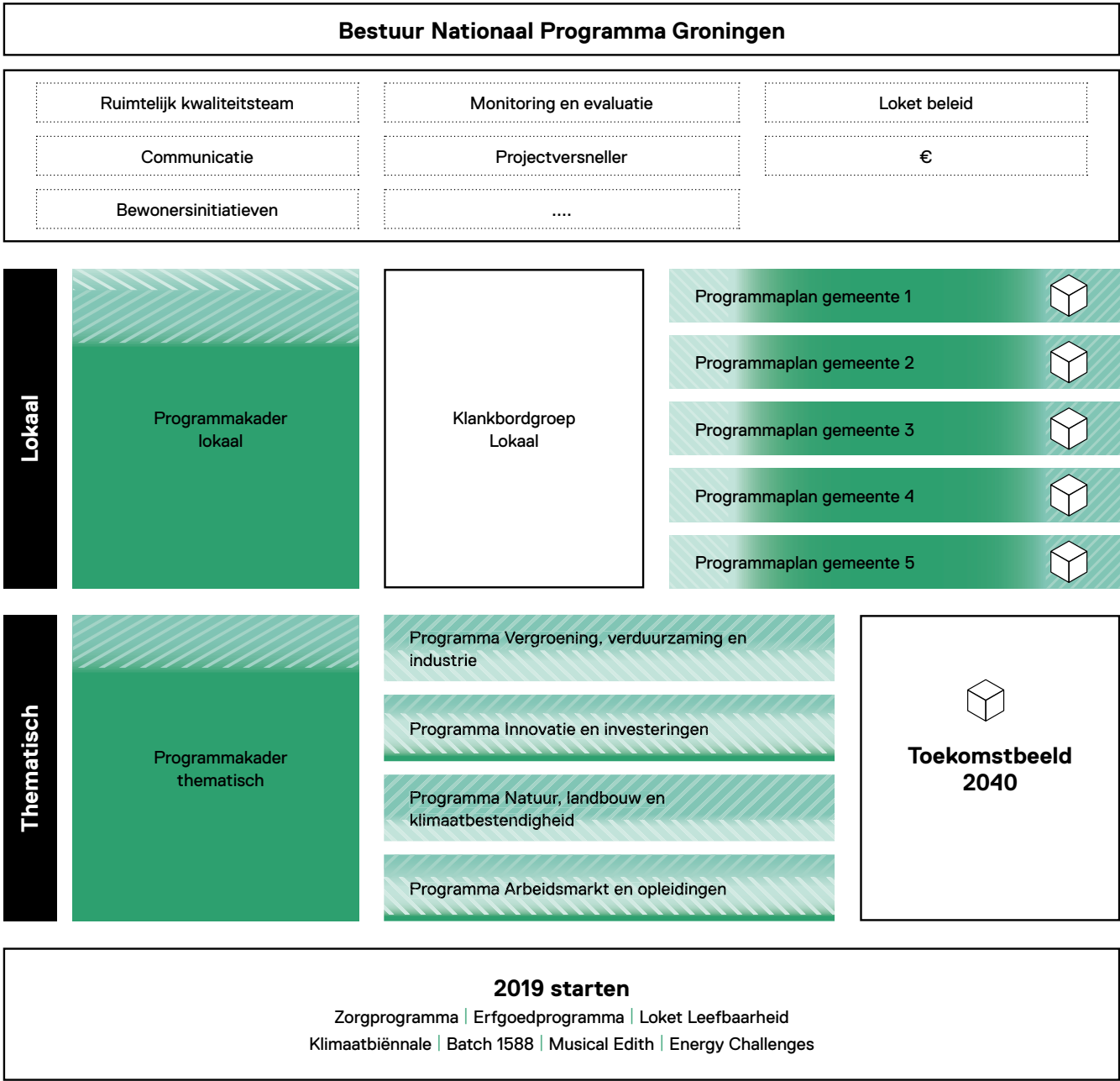
Het bestuur stelt uit zijn midden een dagelijks bestuur samen. Hierin zijn vertegenwoordigd:

- de onafhankelijk voorzitter;
- 1 minister;
- 1 vertegenwoordiger namens de provincie;
- 2 vertegenwoordigers uit de kring van gemeenten;
- het lid namens het Gasberaad;
- het lid vanuit de kennisinstellingen.

Bijlage

Uitvoering in kaart gebracht

Colofon

Fotografie

Marieke Kijk in de Vegte
Sabina Theijs
Kees van de Veen

Ontwerp

Shootmedia

Het Nationaal Programma Groningen is een initiatief van:

Rijksoverheid, provincie Groningen, gemeente Groningen, gemeente Loppersum, gemeente Delfzijl, gemeente Het Hogeland, gemeente Midden-Groningen, gemeente Oldambt, gemeente Appingedam

